

Nr 665

Av fru **Hamrin-Thorell m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående ökat statligt stöd till barnstugor, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 816 i Andra kammaren)

Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen under senare år i riksdagen framhållit nödvändigheten av en utbyggnad av den organiserade barntillsynen. Vi har bl. a. begärt en översyn av statsbidragsreglerna för barnstugeverksamheten och införande av statsbidrag till familjedaghemsverksamheten.

Därför hälsar vi med tillfredsställelse att i proposition nr 54 till årets riksdag föreslås en väsentlig utbyggnad av samhällets stöd till barnstugor, vilket sammanlagt föreslås utgå med 9 000 kr. per plats. Den föreslagna höjningen av driftbidraget från 1 200 kr. till 1 600 kr. vid daghem och s. k. gemensamma barnstugor samt från 500 kr. till 600 kr. per plats och år vid fritidshemmen bör utgöra ett stimulansbidrag av betydelse.

Lekskolestödet

Den föreslagna nya barnstugeorganisationen syftar emellertid till att utsudda gränserna mellan daghem och lekskolor. Det nuvarande driftbidraget till lekskolorna, som utgår med 100 kr. per plats och år, anförs i propositionen vara av så ringa ekonomisk betydelse att lekskoleverksamheten kan utvecklas i snabb takt utan statligt ekonomiskt stöd. Det anses vara föga rationellt att bibehålla en bidragsform som knappast har någon betydelse som stimulans för den verksamhetsform som avses.

De invändningar som riktas från ett stort antal remissinstanser mot avvecklingen av det nuvarande lekskolestödet anser vi emellertid värda beaktande. Även ett relativt obetydligt ekonomiskt belopp betyder ett tillskott i synnerhet för de mindre kommunerna. Vidare kommer ett bortfall av driftbidraget att medföra höjda avgifter för föräldrarna. Detta kan i sin tur utgöra en risk för att just de barn som bäst behöver gå i lekskola inte får tillfälle att gå där.

Lekskoleverksamheten, som har expanderat starkt under senare år, utgör ett synnerligen viktigt komplement till hemmets fostran och fyller en viktig uppgift inom den förebyggande barnavård, som samhället bör uppmuntra. Dess pedagogiska syfte och betydelse för barnens utveckling är av så utomordentlig betydelse, att den inte får förfuskas. Lekskoleverksam-

heten spelar också en viktig roll såsom förberedelse för den obligatoriska skolan. Den bör alltså ytterligare utvecklas och förbättras.

Det är visserligen riktigt, som påpekas i propositionen, att blott en tredjedel av de gemensamma barnstugorna behöver utnyttjas för tillsyn omfattande minst fem timmar per dag (dvs. nuvarande daghemsverksamhet), medan sålunda en tredjedel av platserna kan utnyttjas för korttidstillsyn motsvarande den nuvarande lekskolan. Det finns emellertid enligt vår mening ingenting som säger att inte hela utrymmet kommer att användas för heldagstillsynen. Risken för att lekskolan i sådant fall får stå tillbaka är uppenbar. I synnerhet på landsbygden finns inte behov av eller möjlighet att anordna barnstugor, där minst två tredjedelar av platserna utnyttjas för långtidstillsyn.

Bland remissinstanserna har ett stort antal barnavårdsnämnder, bl. a. de i Stockholm, Göteborg och Malmö, uttalat sig för ett bibehållande av driftbidraget. Vi delar denna uppfattning och kan således inte biträda förslaget att avveckla driftbidraget till lekskolorna. Tvärtom bör detta bidrag i paritet med bidragen till den övriga barntillsynen förstärkas. En ökning från nuvarande 100 kr. per plats och år till 200 kr. finner vi befogad.

Kostnaden härför kan beräknas till 5 miljoner kr.

Integrationen

En bättre samordning mellan de olika organiserade grenarna av samhällets barntillsyn anser vi önskvärd. En integrering av de olika tillsynsformerna daghem, lekskola och fritidshem kan, på sätt som föreslås i propositionen, medföra en mera flexibel organisation och ett rationellare utnyttjande av tillgängliga resurser samt medföra positiva verkningar ur pedagogisk synpunkt.

Vissa av de föreslagna integrationsformerna avstyrker vi emellertid bestämt, nämligen de former som i familjeberedningens promemoria betecknas såsom alternativen 1—3. Enligt dessa skall en heldagsgrupp på tio barn integreras med en grupp om fem barn på förmiddagen och en likadan grupp på eftermiddagen. Skillnaden i dessa tre alternativ är huvudsakligen längden av den tid som korttidsgrupperna vistas i barnstuga.

Vi vill helt instämma med de många remissinstanser — socialstyrelsen, Sveriges förskollärares förbund, skolöverstyrelsen — för att blott nämna några, som haft denna uppfattning. Daghemsbarnen har på eftermiddagen en trötthetsperiod, som gör det direkt olämpligt att sammanföra dem med en grupp barn på en högre aktivitetsnivå. Däremot synes alternativet 4 och 5 kunna accepteras. Vi vill också erinra om den form av integration, som innebär att man tillför barnstugan en eftermiddagsgrupp särskilt. Men en sådan anordning kräver givetvis flexibla lokaler och ökad tillgång på personal.

Även den integrationsform, betecknad som alternativ 6, enligt vilken en heldagsgrupp om 10 barn integreras med en korttidsgrupp av samma storlek, har sina uppenbara olägenheter.

Öppethållandetiderna

Vid bedömandet av barnstugornas öppethållande bör hänsyn främst tagas till barnens bästa. Detta står rimligen också i samband med föräldrarnas möjligheter att taga hand om barnen. Mer flexibla tider för öppethållande av barnstugorna än de nuvarande bör utan skada för barnen vara möjliga att genomföra.

Som en konsekvens härav bör möjligheterna till natttillsyn närmare penetreras. I dagens samhälle, med dess stora effektivitetskrav och arbetskraftsbehov, torde det vara oundvikligt att även föräldrar med små barn tvingas till arbete på oregelbundna tider. Frågan om samhällelig barntillsyn nattetid för vissa grupper av barn är nödvändig att lösa och kan inte avfärdas med hypoteser att det generellt vore skadligt för ett barn att tillbringa natten någon annanstans än i hemmet. Samhället måste erbjuda en kvalitativt högtstående barntillsyn som alternativ till andra lösningar, som enskilda föräldrar annars nödgas tillgripa. Möjligheterna att erbjuda natttillsyn inom ramen för den av samhället anordnade barntillsynsverksamheten bör därför utredas.

Fredrika Bremer-förbundet har i sitt remissyttrande aktualiserat frågan om möjligheter till "barnservice" för hel arbetsvecka. Även om en sådan utsträckt tillsynstid synes vara behäftad med vissa olägenheter för en del barn, är frågan dock av sådan vikt att den förtjänar att närmare utredas. För ett icke ringa antal föräldrar skulle en sådan tillsynsmöjlighet obestriddligen vara av stort värde.

Familjedaghemmen

Från folkpartiets sida har under flera år understrukits värdet av familjedaghemmen som ett komplement till daghemmen. Vid beräkningen av behovet av tillsynsplatser har man stannat vid ca 20 000. Uppenbarligen kan en så snabb utbyggnad inte rimligen ske ens med den nu föreslagna förbättringen av statsbidragen till barnstugeverksamheten att inte familjedaghemmen fyller sin givna uppgift. Många familjer anser dessutom att familjedaghem är ett bra alternativ till daghem, för vissa barn t. o. m. ett bättre alternativ.

Med hänsyn till familjedaghemmens värde har folkpartiet förordat att statsbidrag utgår för denna verksamhet till kommunerna. Detta borde stimulera dem att betala fullgod ersättning till kvalitativt högtstående familjedaghem. Intresset för familjedaghem inskränker sig i propositionen till en hänvisning till pågående utredning, och något statsbidrag föreslås

alltså inte. Den totala kostnaden härför kan beräknas uppgå till 2,8 miljoner kr.

Vi vill förorda att det av socialstyrelsen föreslagna statsbidraget om 2 kr. per barn och dag utgår fr. o. m. budgetåret 1966/67 och enligt de av styrelsen förordade grunderna. Bidraget bör på detta sätt utgå provisoriskt i avvaktan på resultatet av den utredning som tillsatts och erfarenheterna i övrigt. Vi förutsätter att ett definitivt förslag kan föreläggas nästa års riksdag. De av familjeberedningen föreslagna åtgärderna i syfte att förbättra familjedaghemmen bör uppmärksammas i det kommande förslaget. Särskilda kurser för dagbarnsvårdare bör anordnas, och samarbetet mellan barnstugor och familjedaghem bör byggas ut. Hälsotillståndet i familjerna bör fortlöpande kontrolleras. Bidrag bör utgå till familjedaghem som godkänts av barnavårdsnämnd. Skälig hänsyn bör vid kontrollen tagas till önskan att främja en kvalitativt högstående familjedaghemsvård utan att därvid bliva alltför omfattande.

Tillsyn av sjuka barn

Särskild uppmärksamhet bör ägnas kraven på tillsynsmöjligheter för tillfälligt sjuka barn. Detta sker nu i vissa kommuner genom särskilt anställda barnsamariter samt av hemvårdarinnor. Till denna verksamhet utgår bidrag inom ramen för den sociala hemhjälpen. Ett särskilt bidrag för verksamheten synes befogat för att stimulera kommunerna att tillhandahålla service för barnen vid sjukdom. Här kan också familjedaghemsverksamheten spela en viktig roll. Frågan torde aktualiseras inom utredningen rörande familjedaghemsverksamheten, men vi vill understryka angelägenheten av detta krav. Vi vill även erinra om det av oss tidigare väckta förslaget om möjlighet till ersättning från den allmänna försäkringen för vård av sjukt barn i hemmet.

Vissa övriga frågor

Den utbyggnad av barnstugeverksamheten som avses i propositionen kommer att ställa ökade krav på *tillgången av välutbildad personal*. Redan nu finns en inte obetydlig personalbrist. Vi förutsätter att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer frågan och genom olika åtgärder uppmuntrar en ökad utexaminering av förskollärare. Anställningsvillkor och lönesättning bör dessutom göras så attraktiva, att examinerade förskollärare stannar kvar i denna verksamhet och inte söker sig till bättre avlönade anställningar inom skolan.

Hänsyn till behovet av barnstugor bör tas vid *stadsplanering*. Huruvida detta bör ske genom obligatoriska föreskrifter eller med centrala rekommendationer är vi för dagen inte beredda att ta slutlig ställning till. Tills vidare torde man kunna inskränka sig till det senare. Om detta inte ger

den önskade effekten, står vi inte främmande för tvingande bestämmelser.

Slutligen vill vi understryka vikten av en intensifierad *barnpsykologisk forskning*.

Med hänvisning till det anförda hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 54 måtte besluta

1. att driftbidraget till lekskolor skall utgå med 200 kr. per plats och år samt att i följd härav under femte huvudtiteln till Bidrag till driften av barnstugor anvisa ett med 5 000 000 kr. förhöjt anslag, jämfört med propositionen, om 29 000 000 kr.;

2. att statligt stöd till familjedaghemverksamheten tills vidare skall utgå enligt de riktlinjer socialstyrelsen föreslagit samt för ändamålet under femte huvudtiteln under en ny anslagstitel Bidrag till familjedaghem anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kr.; samt

3. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1967 års riksdag angående det fortsatta stödet till familjedaghemverksamheten.

Stockholm den 29 mars 1966

Ruth Hamrin-Thorell (fp) Sven Nyman (fp) Joel Sörenson (fp)
